

November 2019

VEJLEDNING

om

tilskud til kommunerne til udgifter vedrørende erstatning i forbindelse med vandløbsrestaurering

I tilknytning til tilskudsordningen til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering er der afsat midler på finansloven til tilskud til udgifter vedr. **erstatning for tab i forbindelse med vandløbsrestaurering**. Midlerne administreres af Miljøstyrelsen.

Der kan ikke gives tilskud til udgifter til erstatning efter tilskudsordningen til gennemførelse af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering. Dette skyldes, at sådanne udgifter ikke kan medfinansieres af EU's Hav- og Fiskerifond. Tilskud til udgifter til erstatning for dokumenteret tab søges derfor særskilt hos Miljøstyrelsen.

Denne vejledning indeholder administrationsgrundlag for Miljøstyrelsens behandling af kommunernes ansøgninger om tilskud til udgifter vedr. erstatning i forbindelse med vandløbsrestaurering.

Tilskud til udgifter vedr. erstatning for tab gives i henhold til vandløbslovens § 37, stk. 4, jf. § 24, nr. 4 i bekendtgørelse nr. 95 af 28. januar 2019 om delegation af opgaver og beføjelser til Miljøstyrelsen.

Hvilke vandløbsrestaureringer kan der søges om tilskud til?

Der kan søges om tilskud til udgifter vedr. erstatning til projekter, der har fået tilsagn til gennemførelse under vandplanerne 2009-2015 og projekter, der er omfattet af følgende indsatsbekendtgørelser:

- Bekendtgørelse nr. 794 af 24. juni 2016
- Bekendtgørelse nr. 1521 af 15. december 2017
- Bekendtgørelse nr. 449 af 11. april 2019

Hvem kan søge?

Kommuner kan søge om tilskud til udgifter vedr. erstatning.

Hvordan søges tilskuddet?

Der anvendes et ansøgningsskema, som findes på www.vandprojekter.dk. Ansøgningsskemaet udfyldes og sendes til vandprojekter@mst.dk. Kommunen modtager afgørelsen om tilskud (tilsagn eller afslag) fra Miljøstyrelsen.

Kriterier for tilskud til udgifter vedr. erstatning

Følgende kriterier er gældende i forbindelse med ansøgning om tilskud til udgifter vedr. erstatning:

1. Erstatningen skal vedrøre:

- a) projekter, der har fået tilsagn til gennemførelse under vandplanerne 2009-2015 (VP1)
- b) projekter, der har fået tilsagn om tilskud til gennemførelse efter indsatsbekendtgørelse nr. 794 af 24. juni 2016 eller indsatsbekendtgørelse nr. 1521 af 15. december 2017 (VP2)
- c) projekter, der er omfattet af indsatsbekendtgørelse nr. 499 af 11. april 2019 (VP2).
Det er ikke en betingelse for at kunne søge om tilskud til udgifter vedr. erstatning, at der er søgt om tilskud til projektgennemførelse.

2. Det ansøgte beløb skal være dokumenteret

Hvis der søges om tilskud til *erstatning for arealafståelse* i forbindelse med åbning af rørlagte strækninger, anlæg af omløbsstryg, genslyngning, etablering af okkerrensingsanlæg og sandfang m.v., skal der vedlægges dokumentation for seneste lokale handelspriser for jord af tilsvarende karakter og kvalitet. Der gives udelukkende fuld hektarpris for den jord, der afstås til selve restaureringen. For evt. omkringliggende arealer, der ændrer karakter, f.eks. til bræmmer, gives der en pris, der svarer til prisforskellen mellem jordens værdi før og efter restaureringen, eksempel på udregning fremgår af bilag 1.

Hvis der søges om tilskud til erstatning for *markskader*, kan dokumentation ske med henvisning til, at erstatningen er fastsat på grundlag af sædvanlige takster i landsaftalerne mellem landbrugets organisationer og forskellige operatører vedr. anlæg og arbejder inden for vand, el og kommunikation.

Hvis der søges om tilskud til erstatning for *andre ulemper*, vedlægges dokumentation for indtægtstab og/eller lokale handelspriser for jord af tilsvarende kvalitet. Ulempen kan f.eks. bestå i forringet arrondering, ved at mindre arealer afskæres af åbning af rørlagte strækninger og derfor bliver vanskelige eller umulige at dyrke rentabelt. Ved andre typer ulemper vedlægges dokumentation for ulempens karakter, omfang og beregning af erstatningsbeløb. Det ansøgte beløb må ikke have karakter af vederlag.

Hvis der søges om tilskud til erstatning for *forringet afvanding*, vedlægges en konsekvensvurdering, der viser omfang og afgrænsning af det påvirkede areal og dokumentation for indtægtstab på arealet. Et tilsagn om tilskud til erstatning kan gives for tab inden for arealafgrænsningen – det påvirkede areal - fratrukket de arealer, der er omfattet af 2 meter bræmmer.

Særligt vedrørende fjernelse af spærringer ved dambrug i drift:

Ud over tilskud til udgifter til arealafståelse, skader m.v. jf. ovenfor, kan der gives tilskud til udgifter til ændring af vandindtag og drift heraf med henblik på, at dambruget kan opretholde sin vandforsyning. For at opnå tilskud til erstatning i forbindelse med fjernelse af dambrugsspærringer skal det af hensyn til EU's statsstøtteregler være helt synligt, hvad tilskudsbeløbet konkret skal anvendes til. Udgifterne til nyt vandindtag skal fremgå af et detaljeret budget, der vedlægges ansøgningen om tilskud til udgifter vedr. erstatning. Budgettet skal indeholde udgifterne til de enkelte konkrete elementer, der skal til for at etablere det ændrede vandindtag. Tilskud til udgifter til drift af vandindtaget kan gives for en periode på højst 10 år. Evt. sparede eller bortfaldne driftsudgifter skal fremgå af budgettet og modregnes i det samlede ansøgte tilskudsbeløb.

Hvis dambruget i forbindelse med fjernelse af opstemning/stemmeværk ikke vil fortsætte driften, henvises til ordningen vedr. opkøb af dambrug.

Særligt vedr. fjernelse af spærringer ved turbineanlæg i drift:

Ud over tilskud til udgifter til arealafståelse, skader m.v. jf. ovenfor, kan der gives tilskud til udgifter til erstatning i forbindelse med ophør af drift af turbineanlæg til produktion af elektricitet via vandkraft, dvs. evt. tab af indtægter. Udgifterne hertil skal fremgå af et detaljeret budget, der er vedlagt ansøgningen om tilskud til erstatning. Budgettet skal beskrive den årlige el-produktion og indtægter herfra i de sidste 5 år og den årlige drifts-udgift. Tilskud til udgifter til erstatning for tabt fortjeneste, dvs. indtægter minus drifts-udgifter, ved ophør af turbinedrift kan gives for højst 20 års drift. I forbindelse med ansøgning om tilskud til udgifter vedrørende erstatning for tab ved ophør af turbinedrift skal oplyses, hvornår tilladelsen til drift af turbineanlægget udløber.

3. Det ansøgte beløb skal være omkostningseffektivt

Der gælder forskellige vejledende referenceværdier for restaureringer, afhængig af om restaureringen er omfattet af VP1 eller VP2, jf. pkt. 1 a, b og c.

Vejledende referenceværdier for ansøgninger, der er omfattet af VP1 (pkt. 1 a):

Type 1 vandløb – op til 2 m bredde	16.000 kr./km
Type 2 vandløb – mellem 2 og 10 m bredde	34.000 kr./km
Type 3 vandløb – mere end 10 m bredde	72.000 kr./km
Fjernelse af spærringer	21.000 kr./km opstrøms strækning
Åbning af rørlægninger	30.000 kr./km opstrøms strækning

Et ansøgt beløb pr. indsats, der overstiger de vejledende referenceværdier (1 x referenceværdien), anses ikke for omkostningseffektivt.

Et ansøgt beløb pr. indsats på 300.000 kr. eller derover anses ikke for omkostningseffektivt.

Et ansøgt beløb, der overstiger de vejledende referenceværdier eller 300.000 kr. kan dog efter en konkret vurdering anses som omkostningseffektivt, hvis gennemførelsen af indsatsen vil have betydelig effekt i forhold til formålet med vandløbsindsatsen, jf. pkt. 4. Ansøgninger om tilskud til udgifter vedr. erstatning, der pr. indsats overstiger de vejledende referenceværdier eller 300.000 kr. skal derfor være ledsaget af kommunens vurdering af effekten i forhold til formålet med indsatsen.

Vejledende referenceværdier for ansøgninger, der er omfattet af VP2 (pkt. 1 b og c):

Typer af vandløbsrestaurering	Vandløbstypologi		
	Type 1 vandløb: Op til 2 m bredde	Type 2 vandløb: Større end 2 og op til 10 m bredde	Type 3 vandløb: Mere end 10 m bredde
Mindre restaureringer	10.200 kr./km vandløbs- forekomst	20.800 kr./km vandløbsforekomst	62.100 kr./km vandløbsforekomst
Større restaureringer	14.800 kr./km vandløbs- forekomst	82.600 kr./km vandløbsforekomst	82.600 kr./km vandløbsforekomst
Mindre restaurering i kombination med større restaurering	12.700 kr./km vandløbs- forekomst	68.800 kr./km vandløbsforekomst	Ingen restaureringer i denne kombination
Sandfang	18.000 kr./stk.	61.200 kr./stk.	Ingen sandfang i type 3 vandløb
Okkerrensingsanlæg	Maks. 250.000 kr./stk.	Maks. 500.000 kr./stk.	
Fjernelse af fysiske spærringer	21.000 kr./km opstrøms strækning		

Definitionen af 'mindre' og 'større' restaureringer fremgår af § 2 i bekendtgørelsen om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering.

Et ansøgt beløb pr. vandløbsrestaurering, der overstiger de vejledende referenceværdier (1 x referenceværdien), anses ikke for omkostningseffektivt.

Et ansøgt beløb pr. vandløbsrestaurering på 500.000 kr. eller derover anses ikke for omkostningseffektivt.

Ansøgte beløb, der overstiger de vejledende referenceværdier eller 500.000 kr., kan dog efter en konkret vurdering anses som omkostningseffektivt, hvis gennemførelsen af vandløbsrestaureringen vil have betydelig effekt i forhold til formålet med projektet, jf. pkt. 4. Ansøgninger om tilskud til udgifter vedr. erstatning, der pr. vandløbsrestaurering overstiger de vejledende referenceværdier eller 500.000 kr., skal derfor være ledsaget af kommunens vurdering af effekten i forhold til formålet med restaureringen.

4. Betydelig effekt i forhold til formål med projektet

Det er et kriterie for tilskud til erstatning i forbindelse med gennemførelse af vandløbsrestaurering, at det ansøgte beløb er omkostningseffektivt, jf. pkt. 3. Kriteriet

skal sikre den bedst mulige forvaltning af statslige tilskudsmidler og dermed størst mulig målopfyldelse pr. tilskudskrone.

Et ansøgt beløb, der overstiger den vejledende referenceværdi, kan dog efter en konkret vurdering anses for omkostningseffektiv, hvis:

- projektet vedrører fjernelse af en spærring ved et dambrug, som nedlægges efter frivillig aftale mellem kommunen og dambruget, og kommunen tidligere har fået tilsagn om tilskud efter en statslig tilskudsordning til opkøb af retten til drift af dambrug og opstemning af vandløbet
- projektet vil have betydelig effekt i forhold til formålet med vandløbsrestaureringen

Alle projekter, der opnår tilsagn om tilskud til gennemførelse, forventes at bidrage til opnåelse af de konkrete miljømål, der er fastlagt i forhold til forbedring af de fysiske forhold i vandløbet. Når kommunen skal begrunde om et projekt, hvor det ansøgte beløb er højere end referenceværdien, har betydelig effekt, skal der udarbejdes en konkret vurdering af, om gennemførelsen af projektet har en helt særlig effekt eller tilgodeser nogle helt særlige biologiske og/eller naturmæssige forhold. Vurdering og begrundelse skal indgå i ansøgningen.

Miljøstyrelsen vurderer ansøgninger om tilskud til erstatning, der umiddelbart ikke er omkostningseffektive efter følgende *vejledende* retningslinjer:

- Vandområdet indeholder indsatser, der ved gennemførelse sikrer faunapassage til mindst ca. 10 km opstrøms liggende målsatte vandløb.
- Der er tale om punktbaserede indsatser i form af okkerensningsanlæg eller sandfang, der medfører forbedring af tilstanden i nedstrøms liggende vandområder med indsats i Vandplan 2 i en sådan grad, at der kan sikres grundlag for genopretning af gyde- og opvækstområder i vandområderne.
- Der er tale om det sidste vandområde med indsats i et vandløbssystem, hvor flere indsatser tidligere er gennemført, og hvor gennemførelse af projektet vil sikre de mål, der er beskrevet i § 1 i bekendtgørelse om tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering. Vandløbssystemet skal have en længde på mindst 10 km målsatte vandløb ud over længden på det pågældende vandområde, der indgår i ansøgningen.
- Vandområdet vil ved gennemførelse af indsatsen udgøre den eneste potentielle gydestrækning i vandløbssystemet eller åbne op til det eneste gydevandløb/strækning i vandløbssystemet - baseret på de foreliggende oplysninger fra kommunen.
- Vandområdet eller dele af dette ligger i Natura 2000-område, og indsatsen vil understøtte målopfyldelse (gunstig bevaringsstatus) i forhold til udpegningsgrundlaget for området - dvs. hvis der er vandløbsfauna (fx odder og snæblen), vandranke eller vandløbsnaturtyper på udpegningsgrundlaget.

Hvad kan der søges tilskud til?

Der kan alene søges tilskud til selve erstatningsbeløbet og til kommunens udgifter i forbindelse med erstatningsfastsættelsen. Der kan ikke søges om tilskud til udgifter vedr. erstatning for uforudset skade opstået eller konstateret efter projektets gennemførelse. Der kan ikke søges om tilskud til erstatning, der allerede er udbetalt.

Tilskudsprocent

Som udgangspunkt dækkes 100 % af det ansøgte beløb.

Afgørelse vedr. tilskud

Miljøstyrelsen træffer afgørelse om tilsagn eller afslag vedr. ansøgninger om tilskud til udgifter til erstatning. Ved afgørelse om tilsagn fastsættes en frist på 3 år fra datoen for afgørelsen inden for hvilken, kommunen skal anmode om udbetaling. Sker dette ikke inden for fristen, bortfalder tilsagnet.

Miljøstyrelsens afgørelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

I forhold til hvordan kommunen skal forholde sig i tilfælde af afslag på ansøgning om tilskud til udgifter vedr. erstatning henvises til § 6 i bekendtgørelse nr. 449 af 11. april 2019 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Udbetaling af tilskud

Tilskuddet udbetales, når kommunen har de nødvendige myndighedstilladelser til gennemførelse af vandløbsrestaureringen, og når erstatningen er udbetalt. Der kan kun udbetales tilskud i overensstemmelse med tilsagnet. Der kan ikke udbetales acontobeløb, og der kan ikke ske rateudbetaling. Udbetaling sker på baggrund af dokumentation for kommunens udbetaling af erstatningsbeløbet. Anmodning om udbetaling med tilhørende dokumentation indsendes som digital post til Miljøstyrelsen – mst@mst.dk

Særligt vedr. kommunernes forpligtelse til at gennemføre vandløbsrestaureringsindsatser, uanset om der kan opnås frivillig medvirken fra lodsejere

Det har ikke betydning for muligheden for at opnå tilskud til udgifter til erstatning, om indsatsen gennemføres ved frivillig aftale eller ej. Vurdering af ansøgninger om tilskud til udgifter til erstatning i sager uden frivillig medvirken, sker på samme grundlag som i sager, der gennemføres på frivilligt grundlag. Kommunen kan i sager uden frivillig medvirken vælge at søge om tilskud til udgifter til erstatning, inden kommunen træffer den formelle myndighedsafgørelse om vandløbsrestaureringen. Det er således ikke et krav, at erstatningens størrelse er endeligt fastlagt. Hvis der i en sådan situation opnås tilsagn om tilskud til erstatning, og en efterfølgende taksationsafgørelse forhøjer erstatningsbeløbet, kan kommunen søge om tilskud til det forhøjede beløb. En sådan ansøgning behandles efter vejledningens retningslinjer.